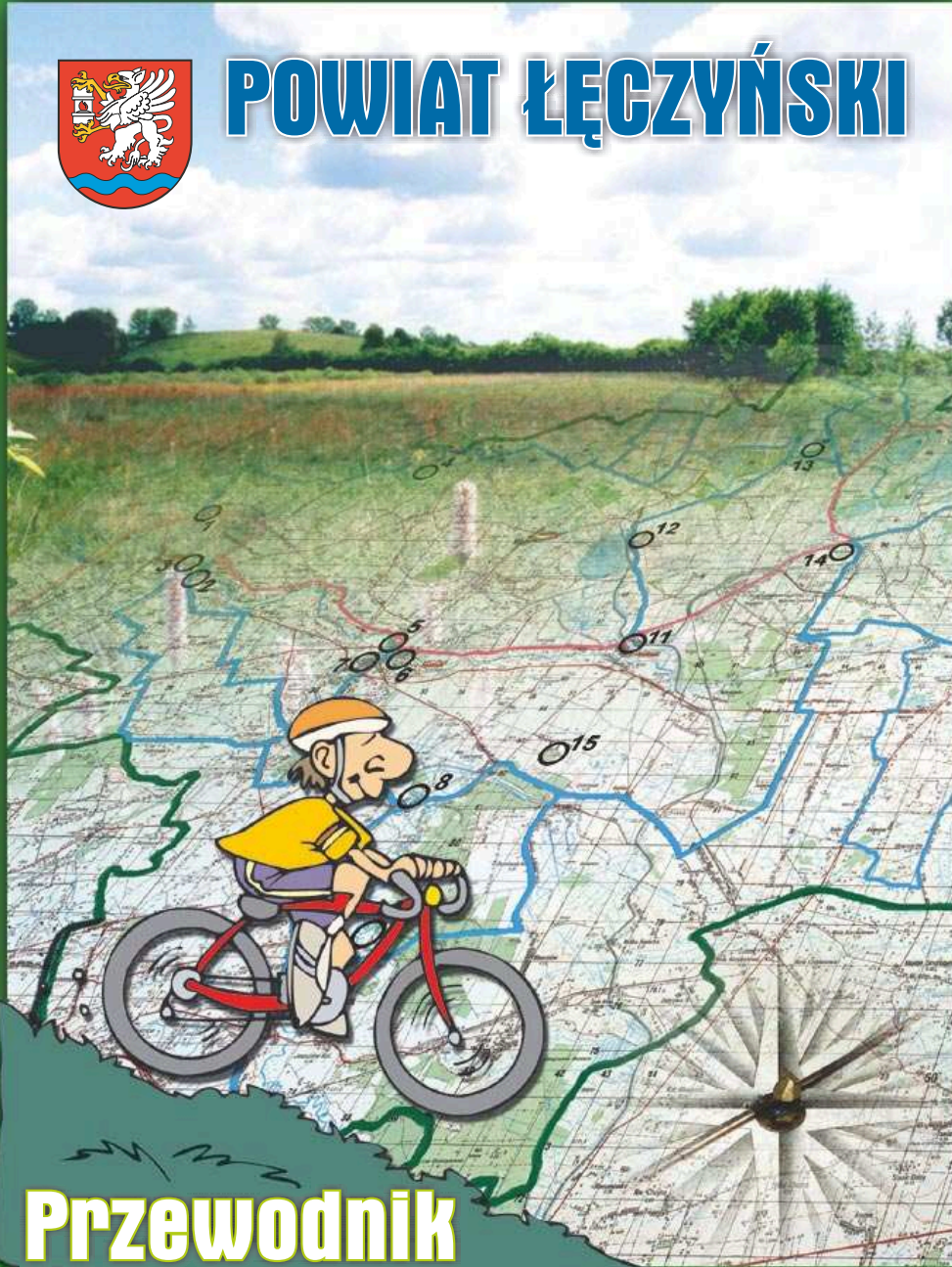

POWIAT ŁĘCZYŃSKI

Przewodnik

TRASY ROWEROWE

Wstęp:
prof. dr hab. Janusz Janecki

Zespół redakcyjny:
Małgorzata Kolary-Woźniak
Paweł Kopeć
Eugeniusz Misiewicz
Piotr Winiarski

Recenzja:
prof. dr hab. Janusz Janecki

Zdjęcia:
Eugeniusz Misiewicz

Opracowanie i wytyczenie przebiegu
tras rowerowych:
Krzysztof Tajer

Wydawca:
Drukarnia ER-ART Poligrafia
20-403 Lublin, ul. Radzikowska 27-29
tel. (081) 536 06 06, fax (081) 536 06 00
na zlecenie Starostwa Powiatowego w Łęcznej

Opracowanie graficzne, skład i druk:
Drukarnia ER -ART Poligrafia
e-mail: info@er-art.pl, www.er-art.pl

Tłumaczenie:
POLSKI SERWIS TŁUMACZEŃ - LOQUAX
20-803 Lublin, Al. Warszawska 49
e-mail: ap@loquax.pl, www.loquax.pl
tel: (081) 7401113, fax: (081) 5338691

Wydawnictwo ukazało się dzięki finansowemu wsparciu
Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Lublinie

Wstęp

Krajobrazy Polesia Lubelskiego to przepastne torfowiska przechodzące trzęsawiskami w tafle jezior, to rozległe, zielone łąki, kopulaste łożowiska i ogromna przestrzeń rozświetlona łanami zbóż. Krajobrazy te jednoczy subtelna siatka piaszczystych dróg, krętych rzek i strumieni, a przy nich w zupełnym zespoleniu z naturą, rozsiadły się niegdysiejsze dwory, pałace, rozliczne wioski ze swoimi kościółkami, cerkwiemi oraz z przydrożnymi krzyżami. Owa natura tchnie jakby usypiającym, wręcz melancholijnym spokojem, potęgowanym kolistością jeziorowych obrzeży. Ten spokój niewątpliwie spłynie na każdego z odwiedzających opisywane gościnne strony, pozwalając równocześnie poznać ich przebogata historię i przyrodę, której uosobieniem jest przecież Poleski Park Narodowy. Niezwykłą zmienność tej przyrody sygnalizujemy chociażby w postaci nadzwyczajnego sąsiedztwa nadwieprzańskich stepów w Ciechankach i srebrzystolistnej wierzby lapońskiej na bagnach tego Parku. To w tych właśnie stronach dogasło bohaterskie Powstanie Styczniowe i najdłużej wytrwali niezłomni podlascy unicy. Tutaj bowiem znajdziemy najliczniejsze ślady zgodnego współżycia różnych narodowości Rzeczypospolitej.

A więc tak niezbędne współczesnemu człowiekowi wyciszenie wśród niezwyklej różnorodności przyrodniczej, społecznej i kulturowej, oferujemy turyście odwiedzającemu prezentowane fragmenty środkowo - wschodniej Polski.

Trasa nr 1

Trasa nr 1

Gmina Puchaczów, Gmina Ludwin, Gmina Spiczyn.

Puchaczów ➔ Dratów ➔ Uciekajka ➔ Rogóżno ➔ Dąbrowa
➔ pętla wokół jeziora Krzcień ➔ Radzic Stary ➔ Wólka Nowa ➔
Zawieprzyce

Długość trasy - ok. 42 km *(w tym 10 km pętla wokół jez. Krzcień)*

Poziom trudności trasy - trudny

Opis trasy:

Trasa ta, rozpoczynająca się w Puchaczowie, siedzibie władz gminnych, pozwala poznać wiele zabytków związanych z historią, kulturą oraz tradycją tych terenów.

Można także przyjrzeć się wsi polskiej, jej przeobrażeniom, gdzie obok nowych domów i nowoczesnych maszyn na podwórkach, wciąż jednak zauważymy wiele starych chat oraz wozy z zaprzężonym koniem.

Przed rozpoczęciem wycieczki możemy zaopatrzyć się w miejscowych sklepach spożywczych w niezbędne napoje i suchy prowiant. Jest to trasa, gdzie krajobraz jezior Pojezierza Łęczyńsko - Włodawskiego miesza się z polami uprawnymi, łąkami, i plantacjami chmielu oraz panoramą kopalni „Bogdanka“.

Trasa nr 1

Trasa w dużej części wiedzie asfaltowymi drogami powiatowymi, są to jednak drogi o małym natężeniu ruchu. Tylko w okolicach wsi Uciekajka oraz Rogóżno należy zachować zwiększoną ostrożność, gdyż będziemy jechać drogami o bardzo dużym natężeniu ruchu (szczególnie w okresie wiosenno - letnim), prowadzącymi nad jeziora Pojezierza. Część trasy prowadzi również przez drogi gruntowe, gdzie rowerzysta jest najbliżej przyrody, niezakłóconej przejeżdżającymi samochodami. Gruntowe drogi przecinają pola, łąki i piękne lasy.

NAJWAŻNIEJSZE PUNKTY TRASY:

⇒ Puchaczów. Początek trasy znajduje się przy **późnobarokowym kościele p.w. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny z 1778 r.** Wnętrze kościoła w stylu barokowym.

W 1854 r. powstała murowana dzwonnica. Świątynię okala XIX - wieczne, murowano - żelazne ogrodzenie z bramą i kapliczkami. Obok **plebania z 1809 r.**

⇒ Po prawej stronie widać panoramę słynnej kopalni węgla kamiennego "Bogdanka" i potężne hałdy skały płonnej.

⇒ Wjeżdżając do Dratowa w odległości 100 m od przemierzanego przez nas szlaku znajduje się miejsce, przy którym warto zatrzymać się na dłużej. Jest to **cerkiew prawosławna pod wezwaniem św. Mikołaja z 1880 r.**

Trasa nr 1

Jest to przykład budownictwa sakralnego wzniesionego w tzw. "stylu rosyjskim". Posiada bogatą, rozczłonkowaną bryłę architektoniczną. Do cerkwi prowadzą pozostałości zabytkowej alei. Nieopodal cerkwi znajduje się drewniany **dom duchowieństwa z XIX w.**

⇒ Po lewej stronie z panoramą **jeziora Dratów** tuż przy trasie znajduje się **obelisk**, który powstał ku czci poległych w manifestacji przeciwko władzy zaborczej 1918 r. podczas rozbrajania austriackiego posterunku.

⇒ **Uciekajka**

⇒ Wjeżdżamy w las, w którym znajduje się **jezioro Brzeziczno**. Od 1959 r. jest to **rezerwat florystyczny** o pow. 87,46 ha, który został utworzony na obszarze Parku Krajobrazowego Pojezierze Łęczyńskie. Stworzono go, by dać szansę przetrwania rzadkim roślinom i zwierzętom. Ochroną objęte jest płytkie

jezioro otoczone torfowiskiem, lasami z rzadko spotykanymi gatunkami roślin, m. in. **wierzbą lapońską, aldrowandą pęcherzykową (owadożerną) i zwierzęt, jak żółw błotny i orzeł bielik.**

⇒ Jadąc lasem, skracając w lewo, można zrobić dłuższą przerwę nad jeziorem Rogóżno. Jest to przepiękne jezioro otoczone lasem. Odpocząć możemy na drewnianym pomoście. Rogóżno to **atrakcyjne miejsce również dla wędkarzy**, którzy złowią tutaj **szczupaka, karasia, płotkę, okonia, leszcza, lina, karpia i węgorza.**

⇒ **Dąbrowa.**

Pętla wokół jeziora Krzczeń (10 km)

Radzic Stary - w pobliżu szlaku rowerowego - **użytek ekologiczny.**

⇒ Warto zwrócić uwagę na plantacje chmielu i znajdujące się przy niektórych gospodarstwach suszarnie szyszek chmielowych, często stare, ale do dnia dzisiejszego wykorzystywane.

⇒ **Zawiepryce** - wieś położona na prawym brzegu Wieprza była dawną **siedzibą magnacką.**

Trasa nr 1

W XVI w. **Zawieprzyce** należały do **Zawieprzskich herbu Janina**, którzy posiadali tu zamek obronny. Kolejny właściciel, wojewoda wołyński Atanazy Miączyński, utworzył tzw. **klucz zawieprski** i wybudował **barokowy pałac**.

Wiekowe lipy rosnące w tutejszym parku z pewnością pamiętają lato 1883 roku, kiedy to 16 - letnia **Marysia Skłodowska** (późniejsza noblistka) spędzała tu wakacje w dworcu stryja Ksawerego, który był dzierżawcą majątku w Zawieprzycach. Prochy jej dziadka spoczywają w **rodzinnym grobowcu Skłodowskich** na pobliskim cmentarzu w Kijanach.

Zatrzymać się tutaj trzeba na dłużej, ze względu na miejsca zabytkowe warte obejrzenia:

- ➔ ruiny zamku z XVII w.;
- ➔ barokowa kaplica z końca XVII w., najlepiej zachowany zbytek zespołu;
- ➔ lamus z II połowy XVII w.;
- ➔ ruiny klasycystycznej oranżerii z I połowy XIX w., znajdujące się w północnej części parku;
- ➔ lipa Sobieskiego, która rosła w północnej części parku, przed kilkoma laty powalona przez burzę (obwód ok. 7 m);
- ➔ oficyna barokowa z XVIII w., odbudowana po wojnie i przeznaczona na szkołę; obok barokowa brama wjazdowa;
- ➔ kopiec z figurą zwieńczoną żelaznym krzyżem, według przekazów mieszkańców upamiętniający opisaną poniżej parę tragicznych kochanków zamurowanych w zamkowej wieży przez zazdrosnego kasztelana.

Trasa nr 1

Z zamkiem związana jest pewna legenda, mówiąca o pięknej niewolnicy - księżniczce greckiej Teofonii, spisana w XIX - wiecznej powieści "Zawieprzyce" przez Aleksandra Bronikowskiego:

*... Strasznych tajemnic podnoszą przyłbicę,
W zachodu krwawych blaskach - Zawieprzyce.
Ponoć na jednej ruin zamku ścianie,
Suną zjawiska, jakby na ekranie;
Potworny dziedzic jednym ruchem ręki,
Jeńców skazuje na śmiertelne męki!
(Obca księżniczka, prześlicznej urody
I narzeczony onej - księżę młody,
Za chęć ucieczki z pod srogiej tyranji,
Zostali żywcem tam zamurowani!
I wszystkie sceny tej kaźni straszliwej,
Mają odbicie w ruinach, jak żywe!
A choć po zbrodni - sumienia wyrzuty,
Zmusiły pana do srogiej pokuty -
W blaskach zachodu - nieszczęsne ofiary,
Na dopełnienie widać Bożej kary,
Przypominają czyn ten potomności,
Snując widziadła okropnej przeszłości!
Minęły wieki. Ruiny zamczyska,
Co króla Jana oglądało z bliska
Zwietrzałe, puste ...Lecz mimo wszystkiego,
W legendzie głoszą zbrodnię Granowskiego,
Aby wiedziały dzieci tego świata,
Że grzech śmiertelny mści się długie lata.*

Na odcinku Łańcuchów - Zawieprzyce możemy podziwiać zwężającą się charakterystyczną dla powiatu przełomową dolinę Wieprza, która zaliczana jest do **najpiękniejszych krajobrazowo terenów** województwa lubelskiego.

Trasa nr 2

Trasa Nr 2

Gmina Łęczna, Gmina Spiczyn (pętla)

Łęczna ↻ Ciechanki Krzesimowskie ↻ Rossosz ↻ Trębaczów
↻ Zofiówka ↻ Nowogród ↻ Kijany ↻ Stawek ↻ Ludwików
↻ Kol. Łuszczów ↻ Piotrówek ↻ Ciechanki Krzesimowskie
↻ Łęczna

Długość trasy - ok. 30 km

Poziom trudności trasy - średni

Opis trasy:

Trasa wiedzie terenami typowo rolniczymi (łany zbóż, plantacje chmielu, plantacje warzyw). Tereny leśne praktycznie nie występują na tej trasie.

NAJWAŻNIEJSZE PUNKTY TRASY:

⇒ **Łęczna** - pierwsze wzmianki o Łęcznej - wsi pojawiają się w połowie XII wieku. Właścicielem części wsi Łęczna i terenów położonych od niej na północnym wschodzie był **Jaksa z rodu Gryfów**⁽¹⁾. Przełomowym wydarzeniem było zapewne pojawienie się tutaj rodu Tęczyńskich. Nowy właściciel Łęcznej, kasztelan Jan Tęczyński, podjął intensywne zabiegi w celu stworzenia dużego i prężnego ośrodka gospodarczego. Czynił też usilne starania o pozwolenie na lokowanie miasta. Lokacja nastąpiła **7 stycznia 1467r.** Równocześnie król nadał **przywilej na dwa jarmarki**. Regres w życiu miasta zapoczątkowały wojny nękające Rzeczpospolitą, a także liczne pożary i epidemie, które nawiedziły miasto. Dopiero potwierdzenie dotychczasowych przywilejów oraz kolejny, nadany w 1766 r.,

Trasa nr 2

który ustanowił nowy, dwutygodniowy **jarmark na św. Idziego** spowodował, że jarmarki łęczyńskie zyskały międzynarodową sławę, a Łęczna stała się silnym ośrodkiem wymiany handlowej.

⇒ **Zespół dworsko - parkowy** Podzamcze, to teren o powierzchni ok. 20 ha, położony na prawym brzegu Świnki, gdzie rzeka ta wpływa do rzeki Wieprz. Północną część Podzamcza zajmują pola i ogrody oraz dziedzińce z zabudowaniami gospodarczymi folwarku (zwanego Podzamcze na mapach z końca XIX wieku), natomiast południową zajmuje park z drzewostanem z końca XIX wieku i starszymi szpalerami lip ocenianych na 200 lat. W skład zespołu wchodziły: dwór, oficyna, spichlerz.

Tak opisywał początki miasta Łęczna i Łańcuchowa Jan Stecki w swoich pamiętnikach "Papiery Suffczyńskich"

"Przed laty, nim była rzeka Wieprz, stało wielkie miasto Łęczyn zwane, Łęczna jednym a Łańcuchów drugim były przedmieściami tego miasta. W miejscu, gdzie dziś Wzgórze Murowanym Słupem zwane, wznosiła się katedra, a do tej katedry podczas ekspozycji Przenajświętszego Sakramentu wszedł wielki grzesznik. Wtedy ziemia straszliwie trząść się zaczęła, zapadła katedra i zapadł środek miasta, rzeka Wieprz wystąpiła i z zapadłego miasta utworzyła łąki łańcuchowskie. Pozostały tylko dwa przedmieścia Łęczna i Łańcuchów, i wzgórze "Murowany Słup" - fundamenty spod wielkiego ołtarza, na którym wystawiony był Przenajświętszy Sakrament..."

W południowo zachodniej części parku lokalizowany był łęczyński zamek.

Początki zamku są nieznane. Prawdopodobnie wzniesienie budowli można przypisać Barbarze Łęczyńskiej, wnuczce Jana kasztelana krakowskiego, fundatora miasta Łęczna. Pierwsze wzmianki o zamku i o grodzie pochodzą z 1525 roku. W latach 1531-1533 rezydencja nazywana jest "Lancza castri". Następna wzmianka o Łęcznej pochodzi z 1659 roku. Wówczas rezydencja składała się z zamku murowanego, otoczonego murami i kilkoma basztami. Zamek miał dwie kondygnacje, a pod nim znajdowało się więzienie. Prawdopodobnie na przełomie XVIII i XIX wieku zamek stał opustoszały, następnie ruiny zamku rozpadły się, a roślinność przykryła nawet fundamenty. Obecnie o istnieniu zamku w Łęcznej świadczą jedynie znaleziska archeologiczne i zapiski historyczne.

⇒ † **Kościół parafialny** p.w. św. Marii Magdaleny - wybudowany w latach 1618 - 1631, w stylu późnego renesansu, zwanego też **stylem lubelskim**.

Trasa nr 2

Przypisywany Janowi Wolffowi, czołowemu muratorowi ordynacji zamojskiej. Jego fundatorem był ówczesny dziedzic miasta - Adam Noskowski, podkomorzy lubelski. Kościół ma kształt krzyża, **orientowany**. Wnętrze nawy rozczłonkowane pilastrami. Sklepienie kolebkowe z lunetami, zaś w kaplicach klasztorne z latarniami. W kaplicach znajdują się pozostałości późnorenesansowych sztukaterii. Od strony głównego wejścia usytuowany chór muzyczny, rozpięty na całą szerokość nawy, wsparty na trzech łukach. Pod kościołem krypta, miejsce pochówku **łęczyńskich dziedziców, m.in. z rodu Noskowskich i Firlejów** oraz ich potomstwa.

Fasada świątyni jednokondygnacyjna, rozczłonkowana pilastrami. Elewacje boczne wsparte czterema szkarpami, u góry gzyms konsolkowy. Wejście zamknięte łukiem odcinkowym w profilowanym obramieniu, powyżej ostrołukowa płycina, w ornamentowej ramie, z płaskorzeźbą przedstawiającą postać **św. Marii Magdaleny** - patronki kościoła, nad nią okulus. W przęsłach bocznych, w dolnych partiach powyżej okna znajdują się **konchowe nisze**.

Wewnątrz kościoła znajduje się pięć ołtarzy barokowych; ołtarz główny z elementami rokokowymi. Na uwagę zasługuje relikwiarz barokowy z 1662 r., krucyfiks barokowy z drugiej połowy XVII wieku, tablica konsekracyjna z 1639 roku z czarnego marmuru, tabernakulum w ołtarzu głównym z pierwszej połowy XVIII wieku rzeźbione, z puttami, relikwiarzami i malowaną sceną Udzielania Komunii Św., ambona i chrzcielnica z XVIII wieku. Ponadto obrazy: Ukrzyżowania z klęczącą u stóp krzyża św. Marią Magdaleną, z 1772 roku, sygnowany przez Benedykta Pawłowskiego z Kodnia, Wizji św. Jana Nepomucena z herbem Szeptyckich, Komunii św. Onufrego, św. Hieronima, św. Boromeusza, Zesłania Ducha Świętego, Zmartwychwstania, Ustanowienia Komunii Świętej podczas Ostatniej Wieczerzy - wszystkie z XVIII w.

Trasa nr 2

Nad wejściem do skarbcza portret barokowy Jana III Sobieskiego, nad drzwiami zakrystii barokowy portret dziedzica Łęcznej Wacława Rzewuskiego.

⇒ **Dzwonnica przykościelna** - wzniesiona po 1781 a przed 1805 rokiem, z cegły, na planie czworoboku, w stylu późnego baroku. Posadowiona na wysokim cokole, dwukondygnacyjowa. Naroża budynku zaokrąglone, ujęte potrójnymi pilastrami, ściany z wydłużonymi płycinami, zwieńczone gzymsem wyłamanym na osiach ku górze, z okulusami. W dolnej kondygnacji niewielkie otwory okienne, w górnej dzwonnowe, znacznie wydłużone, zamknięte półkoleściami.

⇒ **Mansjonaria** - wybudowana około 1639 roku ufundowana przez Adama Noskowskiego, podkomorzego lubelskiego, z przeznaczeniem dla księży mansjonarzy, w stylu późnego baroku. **Budynek na rzucie prostokąta**, murowany z kamienia i cegły, otynkowany, parterowy, z mieszkalnym

poddaszem, podpiwniczony, dwu i półtraktowy. Pośrodku, na osi podłużnej korytarz, z odchodzącą od niego wąską sionką w trakcie zachodnim. Korytarze posiadają sklepienia kolebkowe i kolebkowo - krzyżowe. W jednym z pomieszczeń w trakcie zachodnim zachowało się sklepienie kolebkowo - krzyżowe, w pozostałych sufity. Ściany zewnętrzne rozczłonkowane pilastrami, z profilowanym gzymsem wieńczącym. **Dach mansardowy z facjatami.**

⇒ **Budynek dawnej plebanii**

Zbudowany około 1858 roku przez księdza proboszcza **Bolesława Wrześniewskiego**, z przeznaczeniem na plebanię. Wchodzi w skład zabytkowego zespołu przykościelnego.

Drewniany, jednokondygnacyjny, podpiwniczony, z mieszkalnym poddaszem, z trzema gankami oraz tarasem od strony południowej.

Trasa nr 2

Nakryty dachem dwuspadowym z wystawkami w połaciach. Zarówno wystawki jak i szczyty ozdobione krzyżulcami ze sterczynami. Budynek posiada zachowane elementy dekoracji laubzegowej oraz detale wystroju o cechach stylu szwajcarskiego.

⇒ **Synagoga** - wzniesiona około **połowy XVII wieku**, na podstawie zgody wydanej w 1648 roku przez dziedziczkę Katarzynę Noskowską i biskupa krakowskiego. Pierwotnie renesansowa, przypuszczalnie zwieńczona attyką, z dachem pogrążonym. Orientowana.

Po przebudowach barokowa, z zachowanym renesansowym wystrojem wnętrza. Na planie prostokąta. W narożach i od północy oszkarpowana. Do ściany zachodniej dobudowany po wojnie dwukondygnacyjny budynek, na miejscu rozebranego przedsionka i części kobiecej. Wewnątrz, na ścianie wschodniej **Aron ha-kodesz (szafa na Rodały)** murowany, dwukolumnowy, dwukondygnacyjny z dekoracją stiukową z połowy XVII wieku. W środkowej części znajduje się murowana bima, na planie kwadratu, z czterema kolumnami tokańskimi, na których są półkoliste arkady i dwukondygnacyjna nastawa. Kondygnacja pierwsza posiada sklepienie krzyżowe, dekorowane - jak i cała bima - renesansową sztukaterią. Na ścianie zachodniej sześć, częściowo przymurowanych, otworów okiennych, zamkniętych łukiem odcinkowym, do dawnej części kobiecej. W 1993 roku generalnemu remontowi poddano kolumny bimy. W 1994 roku odsłonięte polichromie na bimie i Aron ha-kodesz. W 1996 roku zrekonstruowano podium przy Aron ha-kodesz. Od 1966 roku w synagodze mieści się **Muzeum Regionalne**.

⇒ **Synagoga mała** - zwana też Domem Modlitwy, szkołą żydowską. Wybudowana na **początku XIX wieku**. Orientowana. Budynek na planie zbliżonym do kwadratu, murowany z cegły, otynkowany, jednokondygnacyjny, z poddaszem. Od strony wschodniej i północnej, na skutek spadku terenu, wsparty na wysokim cokole. Ściana północna wzmocniona czterema szkarpmi na wysokość cokołu. Zewnątrz ściany zakończone profilowanym gzymsem. **Elewacja frontowa pięcioosiowa, z ryzalitami**. Ryzalit środkowy zwieńczony attyką. Otwory okienne wydłużone, prostokątne, z podokiennikami. Zapewne zaraz po wojnie wnętrze synagogi przebudowano, dostosowując je do nowych funkcji. Rozebrano wówczas murowaną bimę, także murowany Aron ha-kodesz, malaturą zasłonięto polichromie, zamurowano ścienne nisze. W 1950 roku w synagodze **mieściła się kaszarnia**, po 1954 roku filia lubelskiej **Spółdzielni Pracy "Drewno"**, następnie zakład krawiecki.

Trasa nr 2

W latach 1992-1993 budynek poddano generalnemu remontowi i adaptacji na potrzeby biblioteki. Od października 1993 roku mieści się w nim **Miejsko - Gminna Biblioteka Publiczna**. Z dawnego wyposażenia zachowała się jedynie kamienna umywalnia do rytualnego obmywania rąk w konchowej niszy, na ścianie zachodniej.

⇒ **Domy zajezdne** - przy ul. 3 Maja 26 i 37 oraz przy Placu Kanałowym 18 i 26. **Domy - hotele** o unikalnej architekturze z XIX wieku. Drewniane, z sienią zajezdną, stanowiącą około 40% powierzchni domu.

⇒ **Dom z podcieniami**

Przy ul. Krasnystawskiej 4. Wzniesiony około połowy XIX wieku. Murowany z cegły, otynkowany, na planie prostokąta, dwutraktowy. Wzdłuż elewacji frontowej podcień, wsparty pierwotnie na słupach drewnianych, aktualnie na murowanych.

⇒ Układ architektoniczny z trzema rynkami

Tak opisywał jarmarki łęczyńskie I. Krasicki w swoich listach do Króla Stanisława Poniatowskiego:

Ukazała nam się zręczna

Na przemysły swoje Łęczna

Ormiany, Greci i Żydzi

Na to basło: święty Idzi...

Na to basło święty Idzi

Jedzie szlachta, biegną Żydzi,

Idzie wół, osioł i świnia

Wszyscy na jarmark...

Pstrokacizna, ruch, gwar... Kupców całe zastępy,

Różnych strojów i wiar!

Tu - wstęg barwistych kępy, jaskrawe zwoje chust...

Tam - ucho znawców goni, podrażnia smak i gust

Ryk bydła, rżenie koni,

*Co głośną, mocną gamą nad gwarem trzyma prym. Cymbałki
brzmią pod bramą*

I skoczek w stroju pstrym, za grosz koziołki robi!

Tam dalej - inny ruch! To cyrk już się sposobi...

Trasa nr 2

*A z boku chwyta słuch nawoływania, krzyki...
Skrzyp osi, turkot kół...
Tu - pan koło podwiki,
Tam - kupiec w dłoń już pluł, targu dobijać gotów.
Modli się głośno dziad...
A dziewczę - w jasność splotów -
Kupiony wpina kwiat!
Gdy miasto noc okryje - przycicha gości zjazd
Którym, kto w mieście żyje, ustąpił własnych gniazd
I stajni - dla czeladzi, by koni strzegła wraz.
Domowi gościom radzi, przez ten jarmarczny czas!
Bo choć gdzieś na poddaszu tulą się w słomy snop - Po
Długim wszak kiermaszu jest złotych kilka kop!
A gdy brzask wejdzie słońca, wczorajszy wraca ruch...
I tak jest aż do końca, aż do tygodni dwóch!
Że wrze, jak woda w garnku -
Od rana - po noc aż -
Oblędny gwar jarmarku,
Co ma pstrokatą twarz!*

⇒ **Magistrat** - taką nazwę nosi budynek wybudowany według planu opracowanego z przeznaczeniem **na odwach**. Funkcję taką pełnił do I wojny światowej. Jest to budynek klasycystyczny, murowany z cegły, na planie prostokąta, otynkowany, parterowy, dwutraktowy. Naroża boniowane. Ścianę frontową zdobi czterokolumnowy portyk z trójkątnym szczytem. Po 1920 roku władze miasta przebudowały go na biura magistratu i kasę miejską. Odtąd nosi nazwę ratusza. Dobudowano wówczas od zachodu oficynę z przeznaczeniem **na areszt i mieszkanie stróża**.

Budynek został zniszczony w czasie II wojny światowej. Odbudowany i zrekonstruowany w latach 1961-1963. Zachodnią oficynę rozebrano. Od 1971 roku siedziba **Urzędu Stanu Cywilnego**.

⇒ **Most** na rzece Wieprz

Trasa nr 2

⇒ Łąki i malownicze krajobrazy

⇒ **Góra Spichlerzowa.** Nazwa pochodzi zapewne od istniejącego tu niegdyś spichlerza. W początkach państwa polskiego był tu gród obronny a nieopodal stał kościół, którego istnienia dowodzą zapiski z rejestrów z XIV w.

⇒ † **Kościół parafialny**

p.w. św. Anny w Kijanach - zbudowany w stylu **barokowym**, ufundowany przez **Atanazego Miączyńskiego**, wojewodę wołyńskiego.

W 1683 roku właściciel Zawieprzyc A. Miączyński, udając się wraz z królem Janem III Sobieskim na odsiecz Wiedniowi, złożył śluby przed obrazem

Matki Boskiej w Kijanach, że jeśli szczęśliwie powróci to wybuduje nowy, murowany kościół. Po powrocie w 1686 roku rozpoczął budowę, ukończoną dopiero w 1723 roku. Niemal 200 lat później, w 1911 roku kościół został rozbudowany.

Z XVIII wieku pochodzi też część zachodnia murowanego parkanu; **dzwonnice** zaś wzniesiono w czasie rozbudowy kościoła.

Kult Matki Bożej Kijańskiej

Parafia jest znanym ośrodkiem kultu maryjnego. W wielkim ołtarzu Kościoła znajduje się obraz Matki Bożej Kijańskiej, słynący łaskami i czczony przez ludność nie tylko miejscową, ale również okoliczną. Kult ten sięga dawnych wieków. Świadczy o tym nie tylko tradycja, ale również zachowane dokumenty (m. in. księga prowadzona od 1726 r. w archiwum Parafii w Kijanach) Każde święto ku czci Matki Bożej Kijańskiej gromadzi liczne rzesze wiernych. Prototypem obrazu Matki Bożej w Kijanach jest obraz rzymski pochodzący z IV wieku, znajdujący się w Bazylice Matki Bożej Większej - zatytułowany Salus populi Romani. Późniejsze prototypy znajdują się w Krakowie i we Lwowie. Farby, jakimi został namalowany obraz Kijański kolorem przypominają te, które były używane przez malarzy włoskich na przełomie XVI i XVII w. Takie farby używane były w tym samym czasie również w Polsce. Obraz istnieje, co najmniej od 1623 r. Prawdopodobnie sprowadził go Piotr Czerny, który szczególnie troszczył się o uposażenie kościoła i parafii. 15.X.1653 r. miasto Lublin ofiarowuje korony srebrne i pozłacane. Korony wykonane zostały specjalnie na zamówienie; są typu zachodniego, manierystycznego, jednego z najstarszych w województwie. Starsze są tylko korony Matki Bożej Częstochowskiej.

Trasa nr 2

⇒ † **Cmentarz parafialny** w Kijanach - m.in. z grobowcem **rodziny Skłodowskich**, herbu Dołęga. Jest tu pochowany Józef Skłodowski, dziadek Marii Skłodowskiej - Curie, polskiej noblistki w dziedzinie fizyki i chemii. Znajduje się tu także symboliczny pomnik z 1990 roku poświęcony **kpt. Zdzisławowi Brońskiemu**, słynnemu "Uskokowi", przywódcy podziemia antykomunistycznego, poległego 21 maja 1949 roku w pobliskiej Dąbrówce (obecnie Nowogród).

⇒ **Zespół Szkół Rolniczych** w Kijanach z pałacem **neorenesansowym** z XIX w., wewnątrz sala balowa. Wybudowany według projektu Apoloniusza Pawła Nieniewskiego

około 1850 r., a przebudowany około 1880 r. przez **S. Sonnenberga**. W arkadowo - filarowym portyku ustawiono posągi Ateny i Demeter. Obok pałacu znajduje się **stara oficyna dworska** o grubych murach pochodząca z czasów nieistniejącego już dziś dworu sprzed 1880 r. Pałac otacza **park dworski** oraz prowadząca do pałacu aleja składająca się z 27 lip.

⇒ **Stawek** ⇒ **Ludwików** ⇒ **Zofiówka**.

W pobliżu szlaku w wiejskim gospodarstwie znajduje się zajazd, gdzie można zrobić dłuższą przerwę i zjeść smaczny domowej roboty posiłek.

⇒ **Most** na rzece Wieprz, łąki i malownicze krajobrazy Nadwieprzańskiego Parku Krajobrazowego.

⇒ **Wjeżdżamy do Łęcznej**.

Trasa nr 3

Trasa nr 3

Gmina Cyców, Gmina Puchaczów (pętla)

Cyców ➔ Bekiesza ➔ Małków ➔ Przymiarki
➔ Świerszczów ➔ Kol. Świerszczów ➔ Ostrówek Podyski
➔ Garbatówka ➔ Wólka Nadrybska ➔ Kol. Nadrybie ➔ Nadrybie
➔ Dwór Stefanów ➔ Janowica ➔ Wólka Cycowska ➔ Cyców.

Długość trasy - ok. 35 km

Poziom trudności trasy - średni

Opis trasy:

Etnograf i badacz folkloru Oskar Kolberg tak opisał XIX wiecznych mieszkańców Cycowa:

“... kobiety stroić się lubią i za pieniądze zarobkowe kupują sobie na jarmarkach perkalę, perkaliny, flanelki, barchany, kamloty, z których robią sobie spódniczki, fartuszki i kaftanki. Cbustki noszą wełniane, szalinowe po kilka rubli wartości. Kobiety ubierają się tu w sukmany zwane bekieszami...”

“... Mężczyźni noszą sukmany bure, czarne, szare. Z wyłogami amarantowymi, kamizelki szafirowe i czapki z barankiem...”

“... Dziewczęta mają włosy zwykle gładko zaczesane, i w tyle w dwa warkoczki gładko ułożone. Do kościoła idąc, ubierają głowy w kwiaty i wstążki. Nader suto mają na szyji rozwieszane paciorki, jak i mnóstwo na palcach paciorków...”

Trasę rozpoczynamy w Cycowie⁽²⁾, który jest siedzibą władz gminnych. Gmina Cyców to malowniczy teren o typowo rolniczym charakterze, posiadający predyspozycje do rozwoju rolnictwa ekologicznego, a także do powstania gospodarstw agroturystycznych.

NAJWAŻNIEJSZE PUNKTY TRASY:

⇒ **Cyców** - przy ulicy Kościelnej możemy obejrzeć pozostałości **zespołu folwarcznego**, gdzie od 1940 roku znajdował się **zбір ewangelicki**.

(2) - **Cyców** - nazwa pochodzi od wyrazu „cyc”, który jest określeniem tkaniny bawełnianej w kolorze białym lub w innym odcieniu, dziś zastąpiona przez perkal. Wyraz cyc na przełomie XVIII i XIX wieku został używany jako nazwa materiału na suknie kobiece, firanki i pokrycia mebli. W odległych czasach, ludzie zamieszkujący teren Cycowa, zajmowali się wyrobem tego rodzaju tkanin i stąd ta nazwa: Cyców.

Trasa nr 3

Blżej centrum, **dawna cerkiew unicka p.w. św. Michała Archanioła** zbudowana w latach 1860-1870. Od 1975 roku pełniła rolę **cerkwi prawosławnej**, a od 1918 roku kościoła rzymskokatolickiego. Murowana świątynia została zbudowana w stylu bizantyjskim o niskich oknach w nawie przedniej i środkowej o dwóch zakrystiach z dachem płaskim. Naprzeciw kościoła stoi figura NMP z 1862 roku. U wylotu ulicy Kościelnej znajduje się **pomnik z lat 30-tych XX wieku** poświęcony bohaterom poległym **w bitwie z bolszewikami**.

Bitwa Cycowska

7 Pułk Ułanów Lubelskich im. Kazimierza Sosnkowskiego, powstał w Lublinie w 1918 roku. W dniach 13-15 sierpnia 1920 r. pułk został przesunięty do Rejowca w ramach przygotowań do uderzenia na południowe skrzydło Armii Tuchaczewskiego, atakującej Warszawę. 16 sierpnia 4 Brygada Jazdy ppłk. Nieniewskiego stoczyła pod Cycowem bitwę z Brygadą Piechoty Dotola z Grupy Mozyrskiej. O wyniku walki i rozproszeniu przeciwnika przesądziła szarża 1 szwadronu 7 Pułku Ułanów Lubelskich pod dowództwem mjr. Zygmunta Piaseckiego.

Na cmentarzu wojennym z I wojny światowej znaleźli miejsce wiecznego spoczynku bohaterowie wojny polsko - bolszewickiej. O znaczeniu bitwy cycowskiej świadczy fakt jej upamiętnienia na płycie Grobu nieznanego Żołnierza w Warszawie. 7 Pułk Ułanów Lubelskich za działania wojenne został odznaczony Orderem Virtuti Militari.

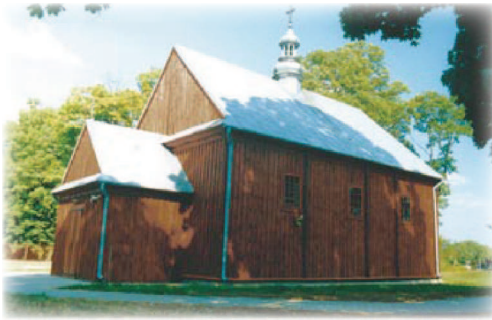
Pułk ten rozwiązano po II wojnie światowej 18 września 1947 r.

Po blisko pięćdziesięciu latach niebytu odrodził się w Nowym Glinniku k./Tomaszowa Mazowieckiego, gdy jego tradycje, numer i imię patrona przyjął 2 Pułk Kawalerii Powietrznej.

Trasa nr 3

Pamięć 7 Pułku jest wciąż żywa wśród mieszkańców Cycowa. Na znak tego od 23 czerwca 1992 roku Szkoła w Cycowie przyjęła imię 7 Pułku Ułanów Lubelskich.

⇒ **Biekiesza** ⇒ **Małków** ⇒ **Przymiarki**

⇒ Po lewej stronie panorama **Świerszczowa - wsi, która swoimi początkami sięga 1440 roku**; znajdują się tam pozostałości parku dworskiego założonego przez ród Rulikowskich w XVII w. z pięknymi pomnikami przyrody: lipami drobnolistnymi, grabem pospolitym oraz jesionami wyniosłymi. Ponadto można zwiedzić

świątynię drewnianą, **dawną cerkiew parafialną** z roku ok. 1875, która obecnie pełni rolę kościoła rzymskokatolickiego. Wewnątrz znajduje się **obraz Najświętszej Marii Panny z poł. XVII w.** malowany na desce.

⇒ **Rezerwat "jeziro Świerszczów"** to znajdujący się w obrębie **Chelmskiego Parku Krajobrazowego**, utworzony w 1959 r. rezerwat częściowy. Ciekawski turysta dostrzeże tu niewątpliwie gnieźdzące się **dublety oraz strumieniówkę**. Jezioro i pas torfowisk znajduje się pod ochroną ścisłą (razem ok. 12,25 ha), a pozostała część chroniona jest częściowo. Dostęp

do jeziora jest utrudniony ze względu na zwarte drzewiaste i krzewiaste zarośla wierzbowe, pokrywające gleby bagienne, wytworzone z torfów mszysto - turzycowych.

⇒ **Kol. Świerszczów** ⇒ **Ostrówek Podyski**

⇒ **Garbatówka**

⇒ **Kol. Garbatówka** - **park podworski** porośnięty głównie białodrzewiem i lipą drobnolistną - oznaczonymi w 1985 r. jako pomniki przyrody. Miejsce najnowszych (1999/2000 r.) **znalezisk archeologicznych datowanych na 8 500 - 6 500 lat p.n.e.**

Trasa nr 3

W Szkole Podstawowej w Garbatówce znajduje się **ekspozycja, dokumentująca wykopaliska i znaleziska.**

Z niedawnych badań archeologicznych wynika, że Nadrybie było zamieszkiwane już bardzo dawno temu, u schyłku IV - tysiąclecia przed Chrystusem. Świadczy o tym znaleziony w 1999 r., zbadany przez archeologów lubelskich grób skrzynkowy kultury amfor kulistych, wykonany z 11 płyt płaskowca sarmackiego. W grobie odsłonięto pozostałości pochówku w postaci zachowanych w ziemi śladów po kościach. Badania wykazały, że zmarłemu włożono do grobu dwa naczynia i dwie siekiery wykonane z krzemienia. Zwłoki prawdopodobnie były wcześniej poddane rytualnemu zabiegowi, któremu mogły towarzyszyć praktyki kanibalistyczne. W niewielkiej odległości od skrzyni grobowej odkryto jamę ze śladami palenia ognia, część naczynia i narzędzi kamiennych. Konstrukcja skrzyni grobowej dowodzi wysokiego poziomu cywilizacyjnego pradziewowej społeczności, która ją zbudowała. Obecnie zrekonstruowana płyta grobowca znajduje się na placu Szkoły Podstawowej w Nadrybiu.

Trasa nr 3

⇒ Wólka Nadrybska

W pobliżu znajdują się **użytki ekologiczne**: jezioro Uściwierz, które jest przyrodniczą perłą Pojezierza. Ten duży trudno-dostępny naturalny zbiornik, otaczają torfowiska z cennymi gatunkami roślin. Żyje tu ponadto bogata fauna ptaków wodno - szuwarowych. Jezioro to jest największe spośród naturalnych jezior na Pojezierzu. Jego powierzchnia stanowi 1/10 powierzchni wszystkich jezior Pojezierza. Mimo niedużej głębokości, nie przekraczającej 6,6 m, pojemność jeziora Uściwierz, wynosząca 9 mln m wody, stawia je na trzecim miejscu na Pojezierzu.

Jezioro Ciesacin - 195,07 ha użytek ekologiczny, będący ostoją ptaków wodno - błotnych ze stanowiskami rzadkich roślin chronionych.

Istniała tu niegdyś osada Ostwiesz, potwierdza to dokument z 1252 r. O tej osadzie odnotowanej jako Osthwisz, Ostwysz wzmiankuje w XV w. Jan Długosz.

⇒ Kol. Nadrybie

⇒ **Nadrybie Dwór** - część Nadrybia, w której stał dwór Bogdanowiczów przyjęło nazwę Nadrybie Dwór. Dzisiaj niestety nie ma już tego budynku, ale pozostała wspaniała aleja dojazdową licząca ponad 40 potężnych lip drobnolistnych. Przed rozbiorami Nadrybie stanowiło własność opactwa benedyktyńskiego z Sieciechowa. Początkowo wieś należała do parafii Łęczna, a od 1533 do Puchaczowa. Stąd też pochodził Kazimierz Bogdanowicz. Bogdanowicze brali czynny udział w powstaniu styczniowym. Kazimierz został schwytyany przez Kozaków, a nie chcąc skorzystać z prawa łaski, został stracony w Lublinie w 1863 r. W oddziale Bogdanowicza służyło wielu mieszkańców Łęcznej i okolic, a Puchaczów za zaangażowanie w sprawę narodową utracił prawa miejskie.

Trasa nr 3

Bohaterska śmierć Bogdanowicza stała się żywą legendą, do dziś przekazywaną z ust do ust.....

*Bogdanowicz się nazywał, licząc lat dwadzieścia parę
W młodym wieku okazywał, jak ma czić ojczyznę, wiarę.
W Lubelskim on to przebywał na wielkim rycerzy czele
Moskali on tam zdobywał, bijąc się dzielnie i śmieie
Zaraz okuty w kajdany i przedstawion do Chruszczowa
Chruszczow mu wyrok przeczytał:
Patrzaj, widzisz, jesteś młody
Wiesz, jaka cię czeka kara
Żałuj szczęścia i swobody
Czy zdasz się na łaskę cara?
Jak wy mnie pytać możecie, Polak kiedy łaski żąda?
Na odpowiedź, jeśli chcecie, niechaj car trupa ogląda
Ognia dano, padły strzały, zwiśla mu z ramienia głowa
Usta tylko jęk wydały, żegnaj Polsko, bywaj zdrowa*

- ⇒ **Stefanów** - widoczny szyb kopalni należącej do Lubelskiego Węgla "Bogdanka".
- ⇒ **Janowica** ⇒ **Wólka Cycowska** ⇒ **Cyców**

Trasa nr 4

Trasa Nr 4

Gmina Łęczna, Gmina Milejów, Gmina Puchaczów (pętla)

Łęczna ➔ Ciechanki Krzesimowskie ➔ Zakrzów ➔ Wólka Łańcuchowska ➔ Łańcuchów ➔ Milejów ➔ Jaszczów ➔ Łysołaje ➔ Jaszczów ➔ Milejów ➔ Klarów ➔ Maryniów ➔ Kol. Ostrówek ➔ Ostrówek ➔ Ciechanki Łańcuchowskie ➔ Łańcuchów ➔ Wólka Łańcuchowska ➔ Zakrzów ➔ Ciechanki Krzesimowskie ➔ Łęczna

Długość trasy - ok. 44 km

Poziom trudności trasy - trudny

Opis trasy:

Trasa wiedzie głównie przez tereny położone w gminie Milejów, najbardziej zalesionej części powiatu, z licznymi pomnikami kultury, ale i stanowiskami rzadkich roślin i zwierząt. Obszar gminy Milejów charakteryzuje się dość dużym zróżnicowaniem szaty roślinnej, najbardziej charakterystycznym elementem przyrodniczym gminy Milejów jest dolina środkowego biegu rzeki Wieprz, ma ona obieg kręty, obfitujący w liczne zakola i meandry. Przy rzece spotyka się zanikające lub zupełnie zarośnięte starorzecza.

NAJWAŻNIEJSZE PUNKTY TRASY:

⇒ **Łęczna** ⇒ **Ciechanki Krzesimowskie** ⇒ **Zakrzów** ⇒ **Wólka Łańcuchowska** ⇒ **Łańcuchów** to miejsce posiadające bogatą przeszłość o znaczeniu historycznym, niegdyś siedziba znakomitego rodu Kuropatwów, których przedstawiciele zajmowali wysokie stanowiska państwowe.

Swój rozkwit Łańcuchów przeżył na początku **XVI w.** kiedy to **król Zygmunt Stary**, pozwolił przywilejem z 1519 r. zmienić wieś dziedziczną na miasto. Ustanowione zostały 3 jarmarki w ciągu roku. Wtedy też wystawiono murowany zamek położony na cyplu otoczony z trzech stron rzeką Wieprz.

Innym znanym właścicielem Łańcuchowa był **Stanisław Druszkiewicz** jeden z najbardziej zaufanych pułkowników króla Jana Sobieskiego

Ostatnim właścicielem dóbr łańcuchowskich był Jan Stecki, który na fundamentach starego zamku w latach 1903-1904 wznosił piękny dwór, według **projektu Stanisława Witkiewicza**. Jest to rzadki przykład architektury w stylu zakopiańskim w tej części kraju.

Trasa nr 4

Z pamiętnika Stanisława Druszkiewicza:

“Roku 1676, zwinąłem chorągiew, albowiem się i uprzykrzyło swoim kosztem Rzeczypospolitej i Królowej JMci służyć. A większa była racja, nie chciałem być ab equis ad asinos. Bywszy kilkanaście lat pułkownikiem, zawsze swój pułk mając, nie chciało mi się być prostym rotmistrzem i w cudzych chodzić pułkach, a chcąc pokazać, że mi proch nie śmierdział i nie straciłem wigoru wojennego, z ochoty chodziłem z Królem JMcią pod Żurawno na wojnę z Turkami. Zawsze byłem przy boku J.K. Mci i byłem potrzebny. Służyłem na harcach, jako się godziło dobremu żołnierzowi, byłem też i w niebezpieczeństwie, bo mnie byli zagarnęli Turcy, tylko [...] niepoznany, rozumieli, że m Tatarzyn, ale i nasi do mnie strzelali i po kilkakroć mało nie ubili’.

Trasa nr 4

Zabytkiem jest również kościół pw. Św. Jana Chrzciciela w stylu barokowo - klasycystycznym w Łańcuchowie z przełomu XIX i XX wieku.

Niewątpliwą atrakcją gminy Milejów pod względem krajoobrazowym jak i przyrodniczym są torfianki i ich otoczenie np. w okolicach Zgnitej Strugi, Maryniowa " Uroczysko staw " i potorfia, na południe od Wólki Bieleckiej. W dołach po eksploatacji torfu i w ich otoczeniach występują stanowiska wodne - szuwarowe, zaroślowe i tąkowe. W tym bardzo urozmaiconym środowisku, z licznymi torfiankami, oczkami wodnymi, zadrzewieniami i krzewami z łąkami i wąskimi pasmami pól stwierdzono obecność największej liczby gatunków wymagających ochrony. W pobliżu Łańcuchowa można zauważyć bogactwo gatunków grzybów, porostów i mszaków.

W tym miejscu, skręcając w lewo, można wybrać alternatywną drogę, która doprowadzi nas do **Trasy nr 3**. Przebiega ona przez miejscowości:

⇒ **Ciechanki** ⇒ **Ostrówek** ⇒ **Szpica**
⇒ **Kamionka** ⇒ **Jasieniec** ⇒ **Albertów**
⇒ **Albertów II** ⇒ **Stefanów**.

⇒ **Milejów** † **Kościół parafialny p.w. Wniebowstąpienia Najświętszej Marii Panny** - zbudowany w stylu eklektycznym, ufundowany przez Helenę z Suffczyńskich Chrapowickiej oraz Stanisława I Antoniego Rostworowskich.

Dwór drewniany wybudowany w **1903 roku** przez Antoniego Rostworowskiego (aktywnego członka Narodowej Demokracji, przyjaciela Romana Dmowskiego).

Trasa nr 4

Przejeżdżając przez Gminę Milejów, nieznacznie zbaczając z trasy rowerowej możemy obejrzeć niezwykle ciekawy obiekt usytuowany wśród rozległych dziewiczych pól, łąk i lasów: **Choina - Horodyszcze Gród** w Wólce Bieleckiej. Właściciele grodu oraz Koło Naukowe Studentów Archeologii, Bractwo Grodów Czerwińskich wraz z zaproszonymi drużynami wojów przeniosą nas w czasy wczesnośredniowieczne. Odwiedzając to miejsce możemy podziwiać naturalnych rozmiarów wczesnośredniowieczne grodzisko, obiekt kultowy z kurhanem, kręgami kamiennymi i drewnianymi konstrukcjami pionowymi oraz kępcą. Ponadto w trakcie imprez cyklicznych możemy być świadkami niezwykle widowiskowego plenerowego obrazującego m. in. wiec, bitwę, ciałopalenie i zaślubiny wczesnośredniowieczne.

Będąc w Milejowie nie można pominąć **budynku Cukrowni z 1907 roku**, na terenie której obecnie znajduje się znana na cały kraj spółka Fructo-Maj produkująca przetwory owocowo-warzywne.

⇒ **Jaszczów** to miejsce, gdzie możemy zatrzymać

się najdłużej, by obejrzeć

niegdyś przepiękny dwór drewniany z początku XIX wieku. W Jaszczowie warto zobaczyć również budynek szpitala z początku XIX wieku oraz dworzec kolejowy będący jedną ze stacji **kolei nadwiślańskiej**.

⇒ **Kapliczka** - przy drodze prowadzącej do Łysołaj znajduje się murowana, barokowa kapliczka, wzniesiona w XVIII w., zwieńczona niezidentyfikowaną figurą.

⇒ **Łysołaje** - znajduje się tu **dwór murowany w stylu eklektycznym z ok. 1904 roku**. Dwór otacza przepiękny **park**, który tworzony był na początku XIX i XX wieku w stylu parków naturalistycznych. Podstawą kompozycji, w odróżnieniu od parków romantycznych, jest połączenie roślinności z istniejącymi zbiornikami wodnymi.

Trasa nr 4

Eklektyczna architektura pałacu przystosowana jest do bezpośredniego kontaktu z otaczającym parkiem przez tarasy parterowe od strony wschodniej i zachodniej oraz taras balkonowy oparty na kolumnach ganku od strony podjazdu. Od północy znajduje się duży taras z osią widokową, ograniczoną kulisami drzew przy pałacu i zamkniętą szpalerem lipowym po drugiej stronie stawów.

Warto w Łysolażach zobaczyć także **figurę przydrożną z I poł. XVIII w.** postawioną prawdopodobnie w czasie pomoru we wsi.

⇒ **Milejów** ⇒ **Klarów** - znajduje się tutaj kopiec powstańczy okolony drzewami, wśród których umieszczono odnowiony krzyż. Kopiec kryje mogiłę powstańców styczniowych z 1863 r. i jest jednym z wielu śladów zaangażowania mieszkańców powiatu w to ważne wydarzenie.

*W pobliżu Klarowa można zobaczyć fragment bardzo rzadkiej w Polsce świetlistej dąbrowy z licznym udziałem turówki wonnej, **potocznie zwanej żubrówką.***

⇒ **Maryniów**

⇒ **Kol. Ostrówek** - miejscami wartymi obejrzenia w tej miejscowości są: **pomnik** - odsłonięty w 1986 r. ku czci 24 mieszkańców wsi zamordowanych przez Niemców 9 kwietnia 1944 r. Wieś została **spacyfikowana przez okupanta za współpracę z partyzantami.**

Mogiła Partyzantów - 24 maja 1945 r. miała tu miejsce bitwa partyzantów poakowskich z **oddziału "Zawiei" (Józef Wojtun)** z UB i NKWD. Partyzanci otoczeni i zaskoczeni atakiem ponieśli klęskę. Spośród poległych - 17 spoczywa w zbiorowej mogile. Okazały pomnik powstał w latach 90-tych z inicjatywy Światowego Związku Żołnierzy Armii Krajowej.

⇒ **Ostrówek**

Trasa nr 4

⇒ **Ciechanki Łańcuchowskie** w pobliżu znajduje się wzniesienie Murowany Słup

⇒ Wzniesienie **Murowany Słup** - to lessowe zbocze pradoliny Wieprza wygięte jest tu w kształcie podkowy, a jego nachylenie dochodzi miejscami do 45 stopni, co sprzyja dobremu nasłonecznieniu i występowaniu tutaj rzadkiej w skali kraju **roślinności stepowej**, zaliczanej przez **Polską Czerwoną Księgę do roślin ginących**.

U podnóża wyżej wymienionego wzniesienia rozpościera się widok na jeden z najpiękniejszych zakątków Nadwieprzańskiego Parku Krajobrazowego, a wśród rozległych, bagnistych

terenów wyraźna jest linia grobli zwanej **Wałem Tureckim**. Grobla biegnie w kierunku lasu i łączy wzniesienie z dwoma stawami, nazywanymi przez miejscowych sadzawkami: **Bezdenną i Leśną**.

⇒ **Kopiec** upamiętniający **wydarzenia z 14 na 15 sierpnia 1920 r.** Wówczas to miał miejsce manewr Grupy Bułak - Bałachowicza i pododdziałów wojsk polskich, oskrzydłający Puchaczów i wyzwalający go od bolszewików. Ważną rolę w tamtych wydarzeniach odegrał **Stanisław Lis-Błoński**, rodowity puchaczowianin, oficer łącznikowy dowództwa Grupy.

⇒ **Zespół folwarczno - dworski** pochodzący z drugiej połowy XIX w., w skład którego wchodzi między innymi malowniczy park o pow. 2,5 ha; wśród drzew najliczniejsze są kasztanowce i lipy, a ozdobą parku jest okazały **jesion liczący ok. 200 lat**.

⇒ **Łańcuchów** ⇒ **Wólka Łańcuchowska** ⇒ **Zakrzów**

⇒ **Ciechanki Krzesimowskie** ⇒ **Łączna**

Trasa nr 5 i 6

Trasa nr 5

Gmina Cyców (pętla)

Cyców ➔ Kol. Biesiadki ➔ Stręczyn Nowy ➔ Stręczyn Stary
➔ Adamów ➔ Barki ➔ Malinówka ➔ Głębokie ➔ Podgłębokie
➔ Wólka Cycowska ➔ Cyców

Długość trasy - ok. 21 km

Poziom trudności - łatwy

⇒ **Cyców** ⇒ **Kol. Biesiadki**

⇒ Wjeżdżamy do Biesiadek, gdzie znajduje się rzadkie zbiorowisko roślin wodnotorfowiskowych - przykład eutrofizacji - zarastania jeziora.

⇒ **Stręczyn Nowy** ⇒ **Adamów** ⇒ **Barki**

⇒ Głębokie, znajduje się tutaj jezioro o tej samej nazwie, o powierzchni 12 ha i głębokości 4,1 m.

⇒ **Podgłębokie** ⇒ **Wólka Cycowska** ⇒ **Cyców**

Trasa Nr 6

Gmina Łęczna, Gmina Milejów, Gmina Puchaczów, Gmina Cyców

Łęczna ➔ Ciechanki Krzesimowskie ➔ Zakrzów ➔ Wólka
Łąncuchowska ➔ Łąncuchów ➔ Ciechanki Łąncuchowskie ➔
Ostrówek ➔ Szpica ➔ Kamionka ➔ Jasieniec ➔ Albertów I
➔ Albertów II ➔ Stefanów

Długość - ok. 26 km

Poziom trudności - łatwy

Trasa ta jest połączeniem Trasy nr 3 i Trasy nr 4, dlatego też autorzy odsyłają czytelnika (rowerzystę) do opisów wymienionych tras.

FLORA i FAUNA

Czego nie można nie wiedzieć będąc w powiecie łączyńskim?

I. W obrębie powiatu położony jest całkowicie **Nadwieprzański Park Krajobrazowy**.

Utworzony został w 1990 roku ze względu na znaczące walory krajobrazowo-przyrodnicze oraz historyczno - kulturowe.

Do najcenniejszych **wartości florystycznych w obrębie Nadwieprzańskiego Parku Krajobrazowego należy roślinność starorzeczy rzeki Wieprz**, lokalnie występujących w całej dolinie, fragmentów lasów łągowych, torfowisk niskich oraz wykształconych na nasłonecznionych zboczach dolin muraw kserotermicznych. Wśród gatunków flory na szczególną uwagę zasługują: rośliny wodne - salwinia pływająca, rzęsa garbata, grążel żółty, grzybień biały z roślin łąkowych - kosaciec syberyjski, czosnek kątowaty, szerokolistny, centuria pospolita; wśród roślin kserotermicznych na uwagę zasługuje: miłek wiosenny, zawilec wielkokwiatowy, macierzanka Marschalla, ożanka właściwa, kruszczyk szerokolistny, pierwiosnka lekarska, wiśnia karłowata;

z roślin leśnych: lilia złotogłów, barwinek pospolity, paprotka pospolita i sromotnik bezwstydnny. Stanowiska rzadkich roślin Parku zmniejszają się z powodu osuszania łąk Murawy i zarośla kserotermiczne są narażone na zarastanie roślinnością drzewiastą.

Wśród ssaków spotkać można łosia, jelenia, sarnę, dziką, lisa, wilka, zającą. Wśród ptaków kaczkę, łabędzia, nura, rybitwę, czajkę, słowika, kulika, żurawia, skowronka, bażanta, kuropatwę, bociana białego, brodzia krwawodziobego, zimorodka, dziwonię jastrzębia, krogulca, myszółowa, błotniaka stawowego, pustułkę, oraz kilka gatunków nietoperzy: gacek wielkouch, karlik malutki, mroczek późny, nocek Natterera.

Trzeba również docenić wartość Nadwieprzańskiego Parku Krajobrazowego jako ostoju zwierząt chronionych, : bóbr,

wydra, bocian czarny, traszka grzbienista i zwyczajna, kumak nizinny, żółw błotny, paż królowej i żeglalarz itp.

II. Na terenie powiatu znajduje się Park Krajobrazowy "Pojezierze Łęczyńskie", który zachowuje łączność przestrzenną z terenami Poleskiego Parku Narodowego oraz Międzynarodowego Rezerwatu Biosfery Polesie Zachodnie.

Park obejmuje zachodnią część Pojezierza Łęczyńsko - Włodawskiego oraz równinę Parczewską. Najbardziej typowym elementem krajobrazu są liczne jeziora, stawy, rozległe torfowiska. Zbiorowiska leśne zajmują

ok. 30% parku.

Na terenie Parku znajduje się **rezerwat wodno - torfowiskowy jezioro Brzeziczno**.

III. Miejscem o wyjątkowych walorach przyrodniczych jest tzw. **zespół jezior uściwierskich**, który obejmuje jeziora Uściwierz, Uściwierzek, Sumin, Rotcze, Ciesacin oraz torfowisko między jeziorami Ciesacin i Sumin. Część tego terenu chroniona jest w postaci użytków ekologicznych ("Uroczysko Uściwierskie", "Ciesacin"). Stanowią one jednocześnie ostoje ptaków o znaczeniu krajowym. Jezioro Uściwierz jest największym jeziorem na Pojezierzu Łęczyńsko-Włodawskim (powierzchnia 284,1 ha). Torfowiska otaczające jeziora pokryte są mozaiką siedlisk, występują tu na przemian płaty odkrytych turzycowisk oraz powierzchnie zarośnięte przez

brzozę i osikę. W ostoi gnieździ się m.in. bąk, bączek, błotniak łąkowy, błotniak stawowy, derkacz.

IV. Niewątpliwie o wyjątkowym charakterze tych ziem świadczą **zbiorowiska kserotermiczne**, które występują na kredowych i gliniastych silnie

nasłonecznionych zboczach doliny Wieprza od Milejowa do Kijan. Tu zachowały się płaty roślinności **typowo stepowej**.

Mają one charakter przerywanych skupień zarośli składających się z derania, świdwy, tarniny, kruszycy, róż i głógów. Niekiedy pojawia się wisienka karłowata - gatunek mocno zagrożony wyginięciem ze względu na występowanie dużych mrozów, wypalanie traw oraz ekspansywnie rozwijające się krzewy

V. Największą rzeką na terenie powiatu jest **rzeka Wieprz**. Jej doliną zalicza się do niezwykle cennych przyrodniczo terenów w skali kraju i Europy. Cechą charakterystyczną Wieprza są **liczne starorzecza**, meandry z towarzyszącymi im torfowiskami. Ponadto bogactwo występujących tu form wodnych stwarza korzystne warunki do rozwoju szerokiej grupy **flory i fauny**. W nurcie rzeki występuje *strzałka wodna*, *rdestnica pływająca*. W strefie brzeżnej występuje *szalejadowity* - **jedna z najbardziej trujących roślin** w kraju. Liczną domieszkę stanowi m. in. **jaskólcze ziele** (średniowieczni alchemicy w jej pomarańczowym soku widzieli źródło uzyskania "kamienia filozoficznego")

W okolicy **Ziółkowa** znajduje się **osobliwość przyrodnicza** - malownicze wodospadziki, położone równiutko w niewielkich odstępach, dające niepowtarzalne wrażenia akustyczno-wzrokowe.

Na odcinku **Jaszczów - Zawieprzyce** kilka razy w roku organizowane są spływy kajakowe.

Ważne adresy:

Muzeum Regionalne - Oddział Muzeum Lubelskiego

ul. Bożnicza 19

tel.: (081) 752-08-69

Muzeum można zwiedzać codziennie, w godzinach od 8.00 do 16.00, w niedziele od 9.00 do 16.00. Aktualna cena biletu ulgowego i od grup wycieczkowych wynosi - 1,50 zł, a biletu normalnego - 2 zł.

Lokalna Izba Pamięci w Zezulinie

Gmina Ludwin, 21-075 Ludwin czynna poniedziałek, środa, czwartek od 8-15 °° przez cały rok w inne dni po uzgodnieniu z P. Barbarą Suską tel/081/75 70 050 ekspozycja stała, wstęp wolny.

Urzędy pocztowe

Gmina Łęczna

21-010 Łęczna ul. Gwarków 5 (agencja pocztowa Łęczna 1)

21-010 Łęczna 1 Al. Jana Pawła II 89

21-010 Łęczna ul. 11-go Listopada 9 (agencja pocztowa Łęczna 1)

21-017 Łęczna 4 ul. Wiosenna 4

Gmina Puchaczów

21-013 Puchaczów ul. Rynek 3

Gmina Cyców

21-070 Cyców ul. Chełmska 1A

Gmina Ludwin

21-075 Ludwin Ludwin 23

Gmina Spiczyn

21-077 Spiczyn Spiczyn 23

Gmina Milejów

21-020 Milejów ul. Partyzancka 13

Noclegi

Hotel w obiektach GKS "Górnik" Łęczna

21-010 Łęczna, al. Jana Pawła II 13,

tel. (081) 752-17-40 w. 30

Hotel w obiekcie PKO BP

21-010 Łęczna, ul. Szkolna 6,

tel. (081) 757-85-57

Hotel "Łęczyńskiej Energetyki"

Bogdanka, 21-013 Puchaczów,

tel. (081) 462-55-53

Gospodarstwa agroturystyczne:

Elżbieta Lipińska - Witaniów 26

21-010 Łęczna, tel. (0-81) 752-24-03

Anna Czarnecka - Grądy

21-075 Ludwin, tel. (0-81) 757-01-92

Tadeusz Kiejnach - Kobyłki

21-075 Ludwin, tel. (0-81) 757-05-56

Urszula Lipska - Dratów

21-075 Ludwin, tel. (0-81) 757-00-25

Joanna Wójcik - Radzic Stary

21-075 Ludwin, tel. (0-81) 757-01-98

Ośrodki Wypoczynkowe w powiecie łęczyńskim

Relax Club

Ośrodek Wypoczynkowy nad jeziorem Łukcze

tel.(081) 757-00-35 www.relax.lublin.pl

Lipiec - sierpień czynna wypożyczalnia sprzętu pływającego
(rowery, kajaki)

Ośrodki wypoczynkowe Zakładu Usług Pomocniczych LUBZEL S.A. nad jeziorem Łukcze

tel.(081) 757-03-12, kom.0603-394-505

Lipiec - sierpień czynna wypożyczalnia sprzętu pływającego
(rowery, łódki, kajaki)

Ośrodek Wypoczynkowy Zagłębcze tel. (081) 723-75-99, kom.0609-440-921 www.zaglebocze.pl, e-mail: info@zaglebocze.pl .

Lipiec - sierpień czynna wypożyczalnia sprzętu pływającego
(rowery, kajaki, deski surfingowe, żagielek, łódki).

Ośrodek Sportowo - Wypoczynkowy KUL w Rogóźnie

tel. (081) 757 -07-24 (po 25 czerwca)

Ośrodek Szkoleniowo - Wypoczynkowy Komendy Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej w Łęcznej Kaniwola, 21-075 Ludwin

tel.(081) 752-75-27, 752-75-30, 752-75-20.

Ośrodek Sportów Wędkarskich "Bogdanka" Rogóźno,

21-075 Ludwin tel.(081) 757-04-48. Maj - wrzesień czynna wypożyczalnia
sprzętu pływającego (łódki, rowery, kajaki).

Ośrodek Wypoczynkowy "JAGODA" 21-075 Ludwin,

tel. (081) 757-09-01.

Ośrodek Wypoczynkowy Akademii Rolniczej nad jeziorem Piaseczno, Piaseczno, ul. Jeziorna 14, 21-075 Ludwin tel. Ośrodek 757-51-45, e-mail : doral.lublin@wp.pl .

Wypożyczalnia sprzętu pływającego (rowery, kajaki, łódki)

Jeziora w powiecie łęczyńskim,

na których wędkarze mogą dokonywać połowów ryb:

Jezioro Dratów *

Jezioro Krzcień *

Jezioro Piaseczno *

Jezioro Bikcze *

Jezioro Uściwierz *

Jezioro Rogóżno **

Jezioro Łukcze ***

Jezioro Głębokie ***

Jezioro Zagłębocze

** połów ryb po opłaceniu legitymacji wędkarskiej Polskiego Związku Wędkarskiego.*

*** łowisko specjalne. Opłata legitymacji wędkarskiej Polskiego Związku Wędkarskiego i opłata dodatkowa.*

**** opłata pobierana na miejscu przez właściciela.*

Wędkarze po opłaceniu karty wędkarskiej mogą dokonywać połowów ryb w rzekach przepływających przez powiat łęczyński. Wędkarze spoza okręgu lubelskiego mogą dokonywać połowów w wodach na terenie Powiatu Łęczyńskiego po dokonaniu opłaty w kole wędkarskiej (może to być opłata dwudniowa, dwutygodniowa). Na terenie powiatu działają cztery koła wędkarskie: Koło Wędkarskie w Milejowie, Koło Wędkarskie 43 Łęczna, Koło Wędkarskie 64 "Bogdanka" w Łęcznej (przy tym kole działa Sekcja Młodzieżowa), Koło OSW Rogóżno.

Kontakt: Roman Kościelski tel. 0609516508,

e-mail: roman.koscielski@op.pl

Impreza cykliczna dla wędkarzy

Złota Orfa - sierpień, jezioro Rogóżno, zawody w wędkarstwie spławikowym (seniorzy)

Splywy kajakowe:

L.U.M.K.S "Pojezierze" Łeczna

21-010 Łeczna ul. Szkolna 3

Tel 0501567462, 0501070373

Trasy:

- 1) Jaszczów-Miejów-Łańcuchów-Łeczna 26 km.
- 2) Łeczna-Nowogród-Kijany-Zawiepryce 19km.
- 3) Trawniki-Miejów-Łeczna 44 km dla wytrwałych!
- 4) 2 dniowy spływ Jaszczów - Zawiepryce 44 km.
- 5) wielodniowy spływ Wieprzem na odcinku Krasnystaw - Dęblin.

Cena: 38- 43 - 60zł /osoba, liczba osób: minimum 12.

Gród w Wólce Bieleckiej

Rezerwacje i zamówienia:

Jarostaw Woliński

21 - 020 Miejów

Wólka Bielecka 7

tel. (081) 7571261, tel. kom. 0 608131664

e-mail: info@horodyszcze.lbn.pl, www.horodyszcze.lbn.pl

dojazd z Lublina:	Piaski - Biskupice - Jaszczów - Białka, za Białkąprzejechać most na Kanale Wieprz - Krzna i odrazu w lewo pod most kolejowy, dalej 1 km. asfaltem i w drogę gruntową w prawo z zakrętu (1 km.)
dojazd z Chełma:	drogą do Lublina, przed Dorohuczą skrócić na Cyców, w Woli Korybutowej w lewo na Łęczną, w Zawadowie 100 m za tablicą w lewo w żużłówkę (1,2 km)

Słowniczek

Atyka - [gr.], arch. ścianka, balustrada wieńcząca elewację budowli, zasłaniająca dach; często o bogatej dekoracji arch.-rzeźb.; znana od starożytności, popularna w renesansie.

Belkowanie (entablatura) - w architekturze klasycznej był to najwyższy, poziomy, spoczywający na kolumnach lub ścianach, trójdzielny człon, składający się z architrawu, fryzu i gzymsu. Proporcje belkowania oraz jego zdobienie były różne w różnych porządkach architektonicznych

Bima - [hebr.] (almemor), podium z pulpitem w gł. sali bóżnicy, zwykle usytuowane centralnie, służy do odczytywania Tory.

Boniowanie - arch. dekor. opracowanie powierzchni muru, uzyskane przez profilowanie zewn. krawędzi poszczególnych ciosów lub naśladowanie tego w tynku.

Dubelt (Gallinago media) - ptak z rzędu bekasowatych. Występuje w północnej, środkowej i wschodniej Europie oraz północnej Azji. Zamieszkuje zakrzewione rozlewiska rzek, podmokłe łąki, torfowiska

Eklektyzm - twórczość kompilacyjna, łącząca różne elementy i treści z różnych stylów, epok i kierunków artystycznych

Eutrofizacja - to wzrost trofii, czyli żyzności wód głównie wzrost stężeń związków fosforu i azotu. Związki te dopływają do wód w postaci mineralnej, bądź też jako materia organiczna, która ulegając rozkładowi, dostarcza przyswajalnych dla roślin form mineralnych tych pierwiastków. Eutrofizacja jest efektem nadmiernego dopływu substancji odżywczych (troficznych, biogennych), (spływającej w ściekach

Gzyms - jest to pozioma, zwykle profilowana listwa wystająca przed lico muru, która chroni elewację budynku przed ściekającą wodą deszczową. Nierzadko pełni też funkcję ozdobną. W tym ostatnim przypadku gzyms tworzyć może kilka profilowanych listw z dodatkowymi ozdobami umieszczonymi nad lub pod listwami. W architekturze starożytnej Grecji i Rzymu gzyms (geison) był jednym z elementów belkowania. Chronił on fryzy i koronował całe

belkowanie.

Gzymsy dzieli się na:

- zewnętrzne, wśród których wyróżniamy:
- główne (koronujące, wieńczące), które wieńczą ścianę budowli,
- cokołowe - umieszczane nad cokołem budowli,
- międzypiętrowe, które dzielą płaszczyznę ściany,
- nadokienne,
- podokienne i
- naddrzwiowe, oraz
- wewnętrzne, które zdobią ściany, kominki, piece i sprzęty.

Kącina (kontyna, gontyna) - nazwa świątyń słow. na Pomorzu Zach.; istniały w Arkonie na Rugii, w Radogoszczy i Szczecinie; pojawiły się prawdopodobnie pod wpływem chrześcijaństwa.

Koncha (łac. concha, gr. konche - muszla) - półkoliste sklepienie nad wnęką w kształcie połowy kopuły, przypominające kształtem muszlę.

Malatura - „malowidło; malowanie, sposób malowania“

Manieryzm - określa się jako kierunek w sztuce występujący w okresie późnego renesansu i wczesnego baroku (XV-XVI w.) zalecający tworzenie bez wzoru naturalnego, na podstawie wyobraźni.

W architekturze manieryzm stanowił formę przejściową pomiędzy renesansem a następującym po nim baroku. Najlepiej dostrzec go można w zabudowie miast. Charakteryzował się, w stosunku do czystego renesansu, jeszcze większą ilością ozdób na fasadach oraz rezygnacją z krużganków, a także powrotem do wież. W Polsce miastem najbardziej bogatym w budowlę tego typu jest Gdańsk.

Odwach - kordegarda (fr. corps de gardes) - (niem. hauptwache - straż główna), wartownia - budynek z pomieszczeniami dla warty garnizonowej, wojskowej, policyjnej, biur komendanta oraz dla aresztantów.

Orientowanie, kościół orientowany - zwrócenie budynku kościoła prezbiterium na wschód (w stronę Ziemi Świętej). Bardzo częste w kościołach budowanych jeszcze do XIX wieku. Obecnie dość rzadkie.

Pilastr - [fr. < wł.], płaski filar przyścienny (z bazą i głowicą), pełniący funkcję konstrukcyjną (wzmocnienie ściany) oraz dekoracyjną.

Płycina - cienka deseczka w okładzinach ścian (boazeriach), wypełnienie lub okładzina skrzydła drzwi. Także pole o dowolnym kształcie (najczęściej spotykane są prostokątne) w ścianie, cokole, płaszczyźnie pilastra, często wgłębione, obramowane, gładkie lub wypełnione dekoracją.

Rodał - (st.niem. rodel 'zwój papieru' z łc. rotula 'kółko' od rota 'koło') religiozn. pergaminowy zwój z tekstem Tory zapisanym w języku hebrajskim, nawinięty na dwa wałki i przechowywany w ozdobnej szafie w synagodze.

Ryzalit - występ z lica w elewacji budynku w jego części środkowej, bocznej lub narożnej, prowadzony od fundamentów po dach. W rzucie poziomym może mieć kształt prostokąta lub półkola. (Występy boczne wystające więcej niż 51 cm nazywa się skrzydłami.) Ryzality ożywiają elewację i zwiększają powierzchnię pomieszczeń. Popularne od renesansu w architekturze pałaców, później stosowane także przy budowie domów wielorodzinnych.

Sklepienie krzyżowe - sklepienie zbudowane na planie kwadratu z dwóch, przenikających się sklepień kolebkowych, z których pozostawiono górne części sklepień. Podparte jest na czterech filarach lub słupach usytuowanych w wierzchołkach kwadratu (planu pomieszczenia). Podpory znajdują się pod przekątnymi powstającymi przez przecięcie się kolebek. Wzdłuż nich przenoszone są obciążenia. Sklepienie stosowane znacznie częściej niż klasztorne, pozwalało na swobodniejsze kształtowanie wnętrza.

Sterczyzna - pionowy, wieńczący element dekoracji architektonicznej, np. pinakiel, mały obelisk itp.

Strumieniówka - (*Locustella fluviatilis*), ptak z rodziny pokrzewkowatych (Sylviidae), rzędu wróblowatych. Długość ciała - 16 cm, rozpiętość skrzydeł - 22 cm, ciężar - 18 g. Zamieszkuje tereny wilgotne.

Sztukateria - stiuki i inne elementy dekoracyjne (np. putta, ornamenty, gzymsy wewnątrz pomieszczeń) wykonane z gipsu, często odlewane i montowane do podłoża (do ścian, sufitów). Upowszechniły się w okresie renesansu i baroku.

Użytek ekologiczny - jedna z form ochrony przyrody polegająca na zabezpieczeniu fragmentu ekosystemu mającego znaczenie dla zachowania unikatowych zasobów geno-wych i siedlisk.

Ведение

Пейзажи Люблинского Полесья - это бездонные торфяные болота, топи, переходящие в глади озер; это обширные зеленые луга, огромные купола ив и бескрайние просторы, перемежающиеся полями колосющихся хлебов. Эти пейзажи соединяет в единое целое тонкая паутина песчаных дорог, извитых рек и потоков, а между ними - в полном единении с природой - расположились некогда помещичьи усадьбы, замки, всевозможные деревушки со своими, словно игрушечными, костелами, церквушками и придорожными крестами. Эта природа словно дышит убаюкивающим, меланхолическим покоем, берущим свое начало из округлых озерных берегов. Этот покой, несомненно, овеет каждого, кто посетит описанный, гостеприимный край. Здесь можно познакомиться с его богатой историей и природой, олицетворением которой является Национальный Полесский парк. Необычное разнообразие этой природы выражается хотя бы в необычном соседстве надвепрянских степей в Чеханках и серебристого болотного лопарсколозняка, растущей на болотах парка. Именно в этой местности угасло героическое Январское восстание, где дольше всех продержались стойкие полесские униаты. Именно тут чаще всего обнаруживают доказательства мирного сосуществования различных народностей Польши.

Мы предлагаем так необходимое современному человеку отдохновение среди непривычного разнообразия природных форм, общественного устроения и культуры: предлагаем посетителям ознакомиться некоторыми видами центрально-восточной Польши.

Introduction

The landscapes of the Polesie Lubelskie region are a composition of abysmal peat bogs transforming through swamps into surface of lakes; wide, green meadows; domed osiers and vast expanses lighten up by fields of corn. These landscapes are united by a subtle net of sandy roads, winding rivers and streams, and beside them – in complete fusion with nature, are located former manors, palaces, numerous villages with little churches, Orthodox churches and roadside crosses. Nature breathes with soporific, almost melancholic peace, heighten by circularity of lakes' edges. This peace shall undoubtedly fall on everyone, who will visit these hospitable parts and simultaneously allow to become familiar with their rich history and nature epitomized by the Poleski National Park. To draw attention to the extraordinary diversity of nature's habitat here we call upon only on some of its examples grassy plains by the banks of the Wieprz River in Ciechanki and the silver leafed Lapland willow growing in the swamps of this Park

In these surroundings, the heroic January Uprising came to its end and the steadfast Unites of Podlasie lasted the longest. Here we shall find numerous tracks of concord coexistence of Poland's nationalities.

We are offering to each tourist visiting the presented parts of Central Eastern Poland such peace and quiet amidst extraordinary landscape of mother nature, social and culture variety, essential for contemporary man.

LUBLIN 2005

ISBN 83-088281-55-0